

Pico – Portugal

Portugal's buitenbeentje

In het midden van de Atlantische Oceaan tussen Lissabon en New York ligt één van Europa's laatste natuurparadijzen. Vulkanen omgeven door prachtige natuur. Walvissen, dolfijnen en een verrassende onderwaterwereld. Zo kun je de Azoren omschrijven. Op Pico, het eiland met de hoogste berg van Portugal, reis je terug in de tijd.

Tekst & fotografie: Filip Staes > www.fsfotografie.be

Het zijn altijd de dieren zelf
die beslissen
of ze contact willen

"Go, go, go!", roept de schipper me toe. Ik glijd overboord en snorkel zo snel ik kan in de richting die hij aanwijst. Onder mij zie ik zonnestrallen het oneindige blauw van de Atlantische Oceaan binnendringen. Er is me verteld dat het hier zo'n duizend meter diep is. Net onder het wateroppervlak zie ik een donkere schaduw in de verte opdoemen. Het lijkt recht op me af te komen. Toch ga ik door. Langzaam dringt het tot mij door, ik zwem recht op een potvis af, één van de grootste zoogdieren op onze planeet. De adrenaline giert door mijn lijf. Het dier heeft me al lang in de gaten met zijn kleine oogjes in bijna twintig meter lange lichaam. Met één vinslag glijdt deze reus majestueus de diepte in. Ik wil mee, maar mijn longen schreeuwen

om lucht. Er zit niets anders op dan terug te keren naar de oppervlakte.

Werelderfgoed

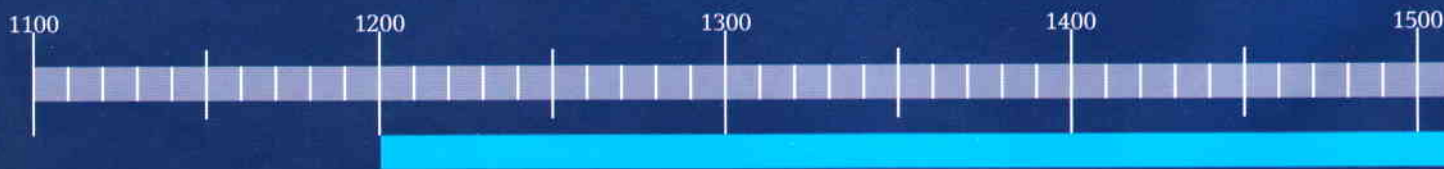
Elke morgen nemen vrouwen uit Pico de ferry naar buureiland Faial. Ze verkopen fruit op de lokale markt. Omgekeerd reizen er toeristen naar Pico om het eiland en zijn vulkaan te bezoeken. Het eiland is niet berekend op massatoerisme, er staat slechts één hotel. Pico betekent letterlijk 'bergpiek'. De vulkaan van het eiland is met zijn 2351 meter niet alleen de hoogste van de Azoren en het moederland Portugal, maar tegelijk van heel de Mid-Atlantische rug. Wanneer je vanuit buureiland Faial naar Pico vaart, valt de vulkaan en de groene omgeving al snel op. In de pittoreske

haven Magdalena waan je je honderd jaar terug in de tijd. De bevolking is er zeer religieus, getuige daarvan is de kerk met puntige torens.

Overal is de natuur weelderig groen. Langs beide kanten van de goed onderhouden wegen zie je blauwe hortensia's en af toe een eigenaardige drakenboom. Maar liefst 987 hectaren van het landschap zijn wijngaarden die op de werelderfgoedlijst van Unesco staan. Ze worden door kleine muurtjes van elkaar gescheiden als bescherming tegen wind en zeewater. De muurtjes bestaan uit vulkanisch gesteente dat ook wordt gebruikt voor de typische bouwstijl. Stranden zijn er niet, maar als je de kustweg volgt, word je regelmatig beloond met adembenemende uitzichten.

Grote spiralen van eitjes

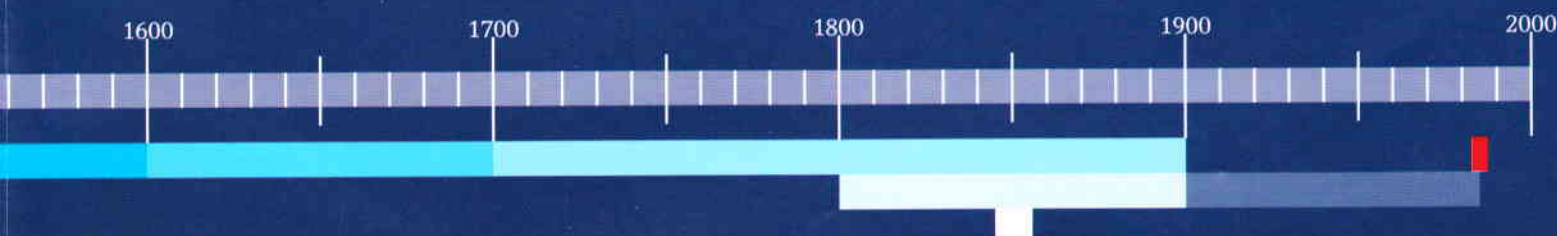

Langzaam dringt het tot mij door, *ik zwem* recht op een potvis af

Walvisvangst

De schepen waarmee walvisvaarders hier vroeger op jacht gingen, waren niet bijster groot. De heroïsche gevechten liepen meestal slecht af voor de potvis, maar af en toe liep het ook fout voor de mens. Er werd onder meer op potvissen gejaagd, omdat deze bleven drijven na de dood.

- 1200: walvisjacht aan Franse en Spaanse kust door de Basken.
- 1600-1700: Engelsen, Nederlanders en de Amerikaanse kolonisten in New England strijden hevig om de rijkste visgronden.
- 1700-1900: Walvisvangst vertoont verdacht veel overeenkomsten met de goudkoorts.
- 1800-1900: Walvisvangst wordt geïntroduceerd in Pico.
- 1850: Recordaantal gedode walvissen wereldwijd.
- 1985: Verbod walvisvangst in Pico.

Verrassend

Als verwende duiker zijn mijn verwachtingen niet al te hoog. Tijdens de eerste kantduik bij Sao Caetano worden mijn vermoedens bevestigd. De grote rotspartijen die de kust beheersen, lopen verder door onder het wateroppervlak. Het zicht is rond de twintig meter, maar alles komt wat kaal over. Buiten enkele sponzen zie ik weinig begroeiing. Als ik achttien graden aflees op mijn computer, krijg ik spijt van de keuze voor mijn vijf millimeter-pak.

Al snel komen we een joekel van een schorpioenvis tegen en enkele murenes en ik krijg er zin in. We zien geregeld mooi gekleurde vissen, waaronder de fotogenieke lipvis. Spiraalkokerwormen staan weelderig te zwaaien in de milde stroming. Rond dertig meter diepte zweven we even langs een steile wand, waarvan de diepte niet te zien is. De bootduik even buiten Magdalena geeft dezelfde indruk als de vorige duikstek. Er zijn openingen in de rotsen waar je door kunt zwemmen. Kleine scholen vis zijn redelijk goed te benaderen en een berenkreeft probeert zich te verstoppen. Wanneer we in het noorden nabij de haven van 'Cais do Pico' via de slipway te

water gaan, concentreer ik me op het kleine spul. Het valt me op hoeveel schorpioenvissen er zijn. Ik kom geen meter vooruit, telkens word ik afgeleid. Naaktslakken, vuurwormen, zeesterren en kleine grondeltjes geven de onderwaterwereld kleur. Met twintig graden op de thermometer voelt het al wat aangenamer aan. Aan de onderzijde van enkele rotspartijen vind ik oranje korstanemoontjes en doorschijnende zakpijpen. Enkele spiralen van eitjes lijken me te groot om van een naaktslak afkomstig te zijn. Voor het eerst zie ik een zeester die wordt verorberd door een vuurworm. De duiktijd schiet de hoogte in tot wanhoop van mijn gids die me maar niet terug aan de kant krijgt. Achteraf moet ik mijn vooroordelen over het onderwaterleven herzien: er valt genoeg te moois te ontdekken. De keuze van de duikstekken is sterk afhankelijk van het weer. Er is altijd wel een plek op het eiland die in de luwte ligt van de wind.

Zwemmen met dolfijnen

Dolfijnen en walvissen in hun natuurlijke omgeving maken een onvergetelijke indruk. Dat blijkt alleen al uit het gasten-

boek bij Cetacean Watching. De wateren rondom Pico zijn zo rijk aan walvissen en dolfijnen dat er 97% garantie is dat je verschillende soorten ontmoet. Sommige trips duren zo'n drie tot vier uur. Je mag alleen te water gaan bij de dolfijnen. De walvissen zijn beschermd. Walvissen bekijken vanuit de RIB is echter niet saai, een Engelse dame die met haar been overboord zat, werd zachtjes aan haar voet gestreeld door de rug van een potviskalf. Dolfijnen komen soms heel dichtbij. Het zijn altijd de dieren zelf die beslissen of ze contact willen.

Opeens klinkt Michael erg opgewonden. De potvissen beginnen van alle kanten naar elkaar toe te zwemmen. Ik haast me zo snel mogelijk naar de plek waar ze samenkomen. Ik zie twaalf dieren opdoemen. Als ik te dichtbij kom, duiken ze naar beneden. Een prachtig schouwspel.

Even later vinden we Indische grienden. Die leven in groepen van tien tot dertig exemplaren, maar soms telt een groep wel zestig dieren. Ze duiken diep, hoofdzakelijk naar pijlstaartinktvis. Voor de kust van buureiland Faial vinden we een groep Tuimelaars die meerijden op de boeg van onze boot. Eens ik in het water

Zweven in de grotten

Grondelvis met eitjes

Praktische INFORMATIE

Reizen: Vanaf Schiphol of Zaventem met TAP (www.flytap.com) naar Lissabon en dan verder naar de Azoren of rechtstreeks vanaf Schiphol met SATA (www.sata.pt). Om Pico te bereiken, moet je een binnenlandse vlucht of de ferry nemen.

Visum: Nee

Tijd: Twee uur vroeger

Verblijf: Hotel Caravelas (www.hotelcaravelas.net), gasthuizen, bed&breakfasts, appartementen en campings (www.cwazores.com/accommodation.aspx).

Soorten cetaceeën die je kan tegenkomen: Potvissen, gewone kortsnuitige dolfijnen, tuimelaars, grampers en gestreepte dolfijnen. Van februari tot maart zijn er ook bultruggen, blauwe, Noordse en gewone vinvissen en vanaf juni zie je gevlekte dolfijnen en Indische vrienden.

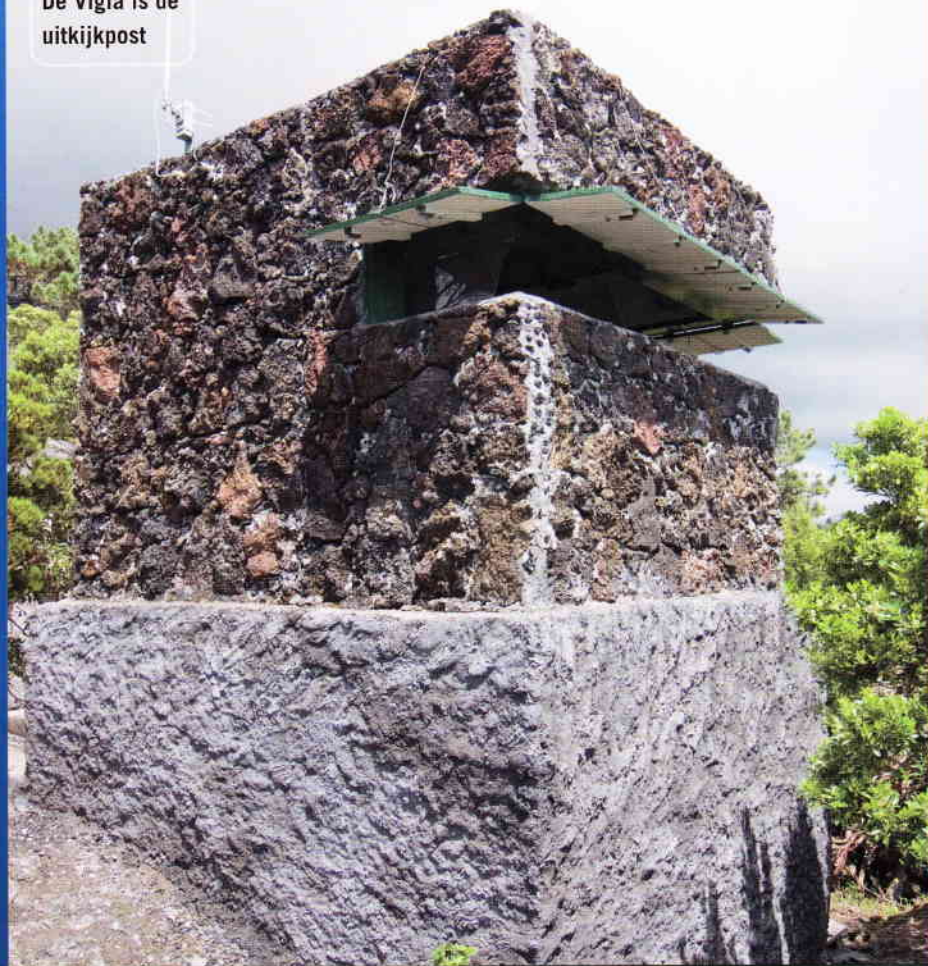

Anemoontjes

Zakpijpen

De Vigia is de uitkijkpost

Zonder spotters ben je op zee zo goed als blind

De Vigia

Stel je een half donker kamertje voor van drie vierkante meter op een hoog uitkijkpunt op het eiland. Dat is een Vigia. Hier zit Antero Soaris uren door een verrekijker te gluren door een smalle spleet van zo'n veertig centimeter naar enige beweging op de uitgestrekte blauwe oceaan. Als hij iets 'spot', seint hij dit door naar de boten waar hij radio-contact mee heeft.

Antero Soares is een voormalig walvisvaarder en werkt als spotter voor Cetacean watching. Bij goed weer ziet hij veertig kilometer ver. In een klein schriftje noteert hij allerlei gegevens die onder andere naar de universiteit worden gestuurd. Zonder spotters op de vigias ben je op zee zo goed als blind. Info: www.cwazores.com

ben, laten ze zich maar even zien. Manager Enrico heeft niet overdreven; er is hier een enorme diversiteit aan cetaceeën. Na een ontmoeting met deze prachtige dieren, dringt het stilaan door dat ze kosten wat kosten moeten worden beschermd.

Cetacean watching Lda

Het Italiaanse koppel Enrico Villas en Dania Tesei was zo gefascineerd door cetaceeën dat ze ergens in de wereld een eigen bedrijf wilden oprichten dat gespecialiseerd is in het werken met deze dieren. Na vele omzwervingen viel hun oog op het eiland Pico in de Azoren. De diversiteit van soorten trok hun aandacht tezamen met de nog onontdekte plek. Er was slechts één bedrijf in 'whale watching' actief in Magdalena. Samen met Michael Costa – geboren op het eiland zelf – staan ze aan het roer bij Cetacean watching dat in 2008 zijn deuren opende. Ondertussen hebben ze verschillende medewerkers.

Enrico: "Educatie is het belangrijkste aspect binnen het bedrijf. Mensen laten beseffen dat walvissen moeten worden beschermd. De leus van ons bedrijf is 'wij maken het mogelijk, zij maken het onvergetelijk'. De topografie voor ontmoetingen is ideaal. Potvissen hebben wateroppervlak nodig van minimum 500 meter en rijke voedingsgronden. Ze jagen tot op grote dieptes van 2000 meter en meer op reuze inktvissen. Het zit ook in de cultuur van de dieren die hier vele eeuwen terug hun habitat gevonden hebben." Enrico is niet bang dat toeristen het eiland gaan overspoelen. "Het aantal vergunningen voor whalewatcher-bedrijven wordt strikt beperkt gehouden door de regering. Er komen ook geen grote hotels met de geldende strenge bouwregels. Er zijn geen stranden, het weer is onvoorspelbaar en vluchten naar de eilanden zijn niet goedkoop. We ontvangen dus enkel mensen die van de natuur houden." Terwijl Dania meestal op het lokale kantoor werkt, vind je Michael vaak op zee. Hij is de schipper die de cetaceeën opspoot met hulp van de 'Vigias'. Door zijn jarenlange ervaring als stuurman benadert hij de dieren behoedzaam. Wanneer hij voelt dat we niet gewenst zijn of ons te erg opdringen, zoekt hij een andere groep op. ☐